

tvåsiffrigt, arbetslöshet hög och marginalskatterna rent feldtskt perversa.

Sedan 1960-talet hade det varit en självklarhet att staten skulle växa på civilsamhällets bekostnad i alla demokratier, och att kommunismen skulle tränga tillbaka demokratin över hela linjen. Allt fler hade kommit att betrakta Bresjnevdoktrinen och den växande statsmakten som naturlagar. Men Reagan sade nej, och inte bara nej. I motsats till tidigare generationers konservativa ledare hade han en god aning inte bara om vad han var emot utan också vad han var för.

Alltför många konservativa är stora hatare. Ibland underbart dräpande i sina giftigheter mot tidens

sjuka men till sist ändå sterila. Reagan däremot var kalifornier, ljus och solig, full av tro på individens chanser och det godas möjligheter. Hans mål låg inte bakåt, utan framåt. Och på färden mot det goda ville han ta människor med sig. Med en säker formulering skriver Noonan: "Han var nostalgisk över hur långt han hade kommit, inte över var han hade startat. Han trodde att de flesta amerikaner var sådana."

Reagan ställde sin attraktiva personlighet i tjänst hos den attraktiva idén om kraften i människors frihet och frivilliga samarbete. Han var övertygad om att kommunismen var antimänsklig och därmed ond, och att det var en plikt

att bekämpa den. Han bad Gorbatsjov att riva Muren. De världsvana flinade. Han vägrade att under Reykjavikmötets sista skälvande minuter ge upp SDI i utbyte mot nedrustning i Europa. De världsvana förfasade sig. Men sen hade något nytt och intressant. Sovjetunionen gick i väggen. Muren föll. Fantasin hade visat sig starkare än både våldet och cynismen.

P J Anders Linder (pjanders.linder@svensktnaringsliv.se) är chef för staben Kommunikation i Svenskt Näringsliv.

BOKFAKTA

Författare: Peggy Noonan
Titel: When Character Was King
Förlag: Viking, 2001

GLOBALISERING

Reportage från en värld i förändring

Av Karl Isaksson

Det främsta hotet mot frihandel och globalisering kommer inte från de populister som vädjar till isolationistisk provinsialism och slåss för protektionism. Farligare är de politiker som säger sig vara pragmatiska frihandelsvänner men som arbetar för "rättvis handel"

NÄR TVÅ journalister från the Economist skriver en bok som utlovar en hyllning till fenomenet Globalisering är det klart att förväntningarna blir höga. Och visst känner man igen både språket och idéerna från tidningen. Global är en lättläst bok, fylld av anekdoter och personliga upplevelser, kryddad med slagord som försvarar den pågående utvecklingen. Att analysen ibland är

något ytlig och argumentationen lite osammanhängande får ses som olycksfall i arbetet.

Författarna vill slå hål på de myter som grumlar debatten. Att globaliseringen har inneburit att marknaden gjort politiken betydelselös stämmer till exempel inte. Tyvärr skulle man kunna tillägga. Offentliga utgifter har aldrig utgjort så stor del av BNP i västerländska länder som nu. Politiker använder konkurrenspolitik för att

motarbeta framgångsrika företag. EU:s jordbrukspolitik är själva motsatsen till globalisering och frihandel.

Inte heller är globaliseringen ett predestinerat oåterkalleligt fenomen. Det är inte första gången vi har globalisering i världen. Första gången, i början av förra seklet, hävdades det att krig var omöjligt eftersom handel och förbindelser länder emellan var så utvecklade. Det var fel då och det är antagligen fel idag.

Författarna använder John Maynard Keynes idéutveckling för att beskriva den förra globaliseringseran världen upplevde. I början av 1900-talet var antagligen globaliseringen mer utvecklad än idag eftersom det då fanns färre hinder för fri rörlighet av varor, tjänster, kapital och framförallt av människor. Keynes var vid den tiden en radikal frihandelsförespråkare. I samband med första världskriget och dess stängda gränser ändrade sig Keynes till att anse att protektionism nog var svaret på alla frågor. När andra världskriget var över hindrades globaliseringen

av två murar; järnridån i öst och statlig interventionism i "det fria väst". Keynes kan dock bara lastas för den ena.

Även om vi har fler hinder mot rörlighet idag är globaliseringen mer påtaglig för den breda massan på grund av den kraftfulla teknikutvecklingen. Ett av de bästa exemplen i boken på intelligent teknikanvändande är berättelsen om bönder i Bangladesh som använder mobiltelefon för att ta reda på världsmarknadspriserna för sina produkter och därigenom minskar risken för att bli blåsta på sina lokala marknadsplatser.

Att globaliseringen inte är oåterkallelig och därför hotad är bokens huvudpoäng. All politik är lokal, människor bryr sig mer om vad som händer hemma än vad som händer i världen. I Adam Smiths exempel om mannen med ett skadat fingret och nyheten om jordbävning i Kina med tusentals döda är det naturligt att det egna fingret hamnar i mannens centrum. Det faktum att många män-

niskor inte känner sig delaktiga i globaliseringen utnyttjas av populistiska politiker. Deras populism tangerar gärna fascism och socialism, ideologier som baseras på interventionism, isolationism och protektionism.

Författarna menar dock att det inte är dessa politiker som utgör det största hotet mot frihet och globalisering utan istället de pragmatiska politiker som menar sig vara för frihandel samtidigt som de tycker att "rättvis handel" är toppen. Bill Clinton har gjort mer skada för globaliseringen än de flesta. Leif Pargrotsky och Pascal Lamy har jag tidigare skrivit om som exempel på denna sorts politiker.

Denna klockrena analys grumlas tyvärr då författarna själva plötsligt börjar sväva på målet och uttrycker tveksamhet inför bland annat expanderande hollywoodism och entreprenörer i utbildningssektorn. Man talar även om globaliseringens "offer" i fattiga länder såväl som vid bilfabrikerna i Detroit. På annat ställe i boken hävdar man dock

att dessa individer skulle drabbas hårdare om stängda gränser och protektionism skulle vara rådande. En något förvirrande argumentation. Kanske har de två författarna skrivit vartannat kapitel.

Trots stundtals bristande argumentation är de 400 sidorna fyllda av bra exempel och poänger. Mickelthwait och Wooldridge är till exempel tydliga på att globalisering inte främst handlar om ekonomisk effektivitet utan något så enkelt som frihet. Globalisering innebär att rätten att konsumera, att resa, att arbeta etc. stärks. Att vara emot är att vara emot rätten att förverkliga sig själv och sin talang.

Karl Isaksson (karl.isaksson@moderat.se) är kanslichef för moderaterna i Europaparlamentet.

BOKFAKTA

Titel: Global: Reportage från en värld i förändring
Författare: John Mickelthwait och Adrian Wooldridge
Förlag: Timbro, 2001

NÄRINGSLIV

Industrihistoria för utlänningar

Av Elisabeth Braw

Inte för att svenskt näringsliv är så svenskt men det är nyttigt att studera sig själv utifrån.

DE STORSÄLJANDE Absolut Vodka-flaskorna pryds av ett tillägg: Product of Sweden. Det hemlighetsfulla landet i norr har nämligen också sitt marknadsvärde. Absolut Vodka och konungariket Sverige har båda funnit en nisch på den internationella marknaden. Men vad utgör sven-

skt affärsliv? Den amerikanske journalisten, tillika svenskätlingen Jerry Hagstrom, presenterar en översikt kurs i ämnet i *To Be, Not To Be Seen. The Mystery of Swedish Business*.

En mer passande undertitel hade varit: *The History of Swedish Business*. Visserligen inleder Hagstrom sin studie med träffande ob-

servationer av svenskarnas förhållande till kapital och kapitalister. Han citerar så en svensk diplomat som förklarar det faktum att krösus i form av familjen Wallenberg tillåts existera av de jämlikhetsbesatta svenskarna med att de är så långt borta och att de skapar jobb. Värre vore det om grannen blev lite rikare än man själv. *To Be, Not To Be Seen* är dock inte någon studie i vad en svensk affärsman, ett svenskt företag eller svensk industri är. Den är snarast det svenska företagandets historia från istiden (!) till nutiden, ackompanjerad av politik, kultur och lite societetskvaler.

Och historien är lärorik. *To Be, Not To Be Seen* – vilken tillfredsställelse det är att inte vara